

የኢትዮጵያውያን ጓዳ! (ክፍል-3)

ምሁራዊነት ከወዴት አለ?

ፀጋዝአብ ለምለም ተስፋይ

የኢኮኖሚክስ መምህርና ጸሓፊ

(ሸክም የበዛበት ትውልድ፡ 2009 እና

የምሥራቃዊት ኮከብ፡ 2010 መጻሕፍት አዘጋጅ)

የሀገራችን ነባራዊ ኹለንተናዊ ኹኔታዎች በስሜት፣ በኹኔታዎች፣ በኹነቶችና እጅግ ጥቃቅንና አነስተኛ በኹኔታ ጉዳዮች ላይ በማተኮር እየተንቀሳቀሰና እየተገዛ ብሎም በኹኔታዎች እየተመራ ባለበት ጊዜ - በሀሳብ፣ በዕላቤ፣ በአስተምህሮ፣ በአቋም፣ በመርህ፣ በዲሲፕሊንና በአርቆ ማሰብ - በድምሩ በኹኔታዎች ከመመራት ወደ ኹኔታዎችን ወደመምራት የሚያሸጋግር ዐቢይ የሕብረተሰብ ክፍል ምሁር ነው።

ምሁር ማን ነው? በምን ይገለጻል? ምን ያለው? ምን የያዘ? በማን የተረጋገጠ? ምሁር የመኾንና ያለመኾን ድንበር መለያው ምንድነው? የሚሉ ጉዳዮች እንደተጠበቁ ኾነው ቢያንስ በምክንያት (Reason)፣ በአመክንዮ (Logic)፣ በሀሳብ (Idea)፣ በዕላቤ (Thought) እና በመተንተን አቅሙ በሙያው ላይ የተሻለ ንቃትና ግንዛቤ ያለው ዕውቅናን በመደበኛ የትምህርት ተቋማት፣ በተለያዩ የንቃቱን ማረጋገጫ በሚሰጡ አካላት ለአብነት፡- የሃይማኖት የኾነ እንደኾነ በመሪዎቹና በተከታዮቹ የተመሰከረለት፣ በቴክኒካል ሙያ የኾነ እንደኾነ በመሰል አጋሮቹና በተጠቃሚዎቹ የተመሰከረለት መኾንን ከመጠየቁም በላይ በውጤታማነት የሚታይና የሚገለጽ ስብዕና ኾኖም እናገኘዋለን።

በተቃርኖአዊ ትንታኔ ምሁር ማለት ቢያንስ እንደ”የመንደር ፀጉር ሰሪ ሴት” በኹሉ ጉዳይ ላይ የማይገባ ማለት ነው። “የመንደር ፀጉር ሰሪ ሴት” እንደሚታወቀው የማትገባበትና የማታወራበት - ያገባኛል የማትልበት ርዕሰ ጉዳይ የለም። ከራሷ፣ ከቤተሰቧ፣ ከደንበኞቿ፣ ከሰፈር ሰዎች፣ ከሌሎች የሰማችውን - - - ወዘተ በርግጠኝነት እንደምታውቅ ኾና በኹሉም ጉዳይ ላይ የምትገባ ናት።

በኹሉም ጉዳይ ላይ አውቃለሁ፣ ያገባኛል፣ እየኝ እየኝ፣ ትኩረት መሰብሰብና አለመረሳት፣ መደነቅና አወቅሽ - አወቅሽ መባል፣ ትፈልጋለች። የራሷ እውነተኛ ማንነት ባይኖራትም የዝች ሴት ትልቁ ብቃቷ ነገሮችን የምታውራው ሰዎች ምን ይፈልጋሉ? የሚለውን በእጅጉ በማሰብና በተግባር ላይ በማዋላ ነው። መደነቅ ሚፈልገውንና የምትፈልገውን እያደነቀች ሰፊ ጊዜ ታሳልፋለች፣ ደሞ ወሬ ሚፈልገውን ወሬ በማቀበል ትተጋለች፣ ደሞ የአደባባይ ወሬ ሚፈልገውን ያደባባይ ወሬ - የጓዳ ወሬ ምትፈልገውና ሚፈልገውን የጓዳ ወሬ ታወራለች። በብዙዎች የማይደፈረውን ርዕሰ ጉዳይ ኹሉ ደፍራ ታነሣለች። “አላውቅም” የሚባል ነገር የለም። ከግል እስከ የሀገር ጉዳይ “እንደአዋቂ” በርግጠኝነት ታወራለች። ሃሜተኛነት ዋነኛ መለያዋ ሲኾን - አላዋቂነቷ ዋነኛ የማንነቷ አካል ቢኾንም ታዋቂ ናት - ታዋቂነት እንጂ አዋቂነት መገለጫዋ አለመኾኑን ብዙዎች ያውቃሉ - አንዳቸውም ግን ከሷ መራቅን አይፈልጉም።

ምክንያቱም ይህን የማይፈልጉትን ጠባይዎን መሸከምን - ከሷ ከሚፈልጉት በእጅጉ መደነቅና ወሬን እንደማይበልጥባቸው ልቦናቸውን ያሳምናሉ።

“የመንደር ፀጉር ሰሪ ሴት” ባሕሪና ጠባይ በምሁር ብቻ ሳይኾን በጸሐፍት፣ በደራስያን፣ በገዢዎች፣ በአመራር ተብዬዎች፣ በሃይማኖት ተቋማት መሪዎች - - - ወዘተ የሚታይ መኾኑን ሳንዘነጋ ዋነኛ ትኩረታችን ከኾነው ምሁራዊነት አንጻር ስንመለከት የጨለማ ተቃራኒ ብርሃን፣ የመጥፎ ጥሩ፣ የአላዋቂ አዋቂ፣ የድሃ ሃብታም እንደኾነው ኹሉ የምሁር ባሕሪይና ጠባይ (በምግባር - ምሁራዊነት) ተቃራኒ “የመንደር ፀጉር ሰሪ ሴት” ባሕሪይና ጠባይ ይኾናል።

ስለኾነም ምሁር ማለት ምሁራዊ ባሕሪያትና ጠባያትን የተላበሰ በአንጻሩ “ከመንደር ፀጉር ሰሪ ሴት” ማንነት ደግሞ እጅጉን የራቀ ማንነት ነው። ይህም ከኾነ ዘንድ - በሀገራችን ምሁር መኖሩ የጥራትና የብዛት ብሎም የመጠን ጉዳይ ካልኾነ በቀር እንዳለ እሙን ነው። ጥያቄው ምሁርነት በሀገራችን ወደ ምሁራዊነት አድጓልን? የሚል ነው።

እንደሚታወቀው የሃይማኖት ተከታይ መኾንና ሃይማኖተኛነት፣ ፍልስፍና ማወቅና ፍልስፍናዊ አካሄድን መጓዝ፣ ማወቅና አዋቂያዊ ሕይወትን መምራት፣ ሙያ መማርና ባለሙያ መኾን የተያያዙ ነገር ግን የተለያዩ ጉዳዮች እንደኾኑት ኹሉ ምሁርና ምሁራዊነት - የመባልና የመኾን፣ የመቀበልና በግብር የመግለጽ፣ የማወቅና በአኗኗር ዘይቤ ውስጥ የመግለጽ ልዩነታዊ ገጽታን ያሳያሉ።

ለዚህም ነው - በሀገራችን በተማረውና ባልተማረው መሐከል እምብዛም እጅጉን የተጋነነና ልዩነቱ በገሃድ በአኗኗር ዘይቤ እንደባሕል የሚታይና የሚያንጸባርቅ ልዩነት የማናየው - ምሁር መኾን ወደ ምሁራዊነት ሲያድግ ከስሜት ይልቅ ምክንያታዊነት፣ ከጭፍን ዕይታ ይልቅ ሀሳባዊነት፣ ከተራ የቃላት ፕሮፕጋንዳ ይልቅ ዕሳቤን መሠረት ያደረገ፣ ከተዋናይነት ተራ ትኩረት የመሳሰሉ የሀሳብ ክምር ይልቅ አስተምህሮን የተከተለ፣ ከአስመሳይነትና አድርባይነት ይልቅ አመክንዮአዊ የአቋም ሰው መኾንን፣ ከኹለንተናዊ ሷንጊና ከተላላኪ ባሪያነት ይልቅ ነጻ ፍቃድን ማዕከል ወደ ሚያደርግ የግኝትና ፈጠራ እንቅስቃሴ በመትጋት የአኗኗር ዘይቤው አካል በማድረግ በሕይወቱ ላይ ያሠለጥናል።

በተግባር በሀገራችን ያለው እውነታ - በማህበራዊ ድህረ ገጽ እንቅስቃሴ፣ በሚድያ፣ በፓርቲዎች፣ በማህበራት፣ በትምህርት ተቋማት፣ በመጻሕፍቶች፣ በስብሰባዎች፣ በአመራር ተብዬዎችና አመራሮች ላይ የምንታዘበው ስለኾነ ምሁር ምን እንደሚመስል ለመተንተን መሞከር ለቀባሪ ማርዳት ነውና “የመንደር ፀጉር ሰሪ ሴት” ባሕሪይና ጠባይ የተጠናወታቸው በርካቶች በአደባባይ ይታያሉ ብለን ማለፉ ይቀላል።

በመኾኑም ዕውን በሀገራችን ምሁር ወደ ምሁራዊነት ሳያድግ በሀገራችን ኹለንተናዊ መሠረታዊ ለውጥ ይመጣልን? በፍጹም!!! በጽንሰ ሀሳባዊ የንድፈ ሀሳብ ትንታኔም ኾነ በተግባር የአለም ታሪክ የሚያሳዩን ተጨባጭ ዕውነት (Truth) ና እውነታ (Reality) ይህ ነውና - ኢትዮጵያ ሆይ! የዜጎቻችን ምሁራዊነት ከወዴት አለ? ብሎ ትርጉም ባለው መንገድ መመርመር፣ ማስተዋል፣ መጠየቅ፣ መተንተንና ለተግባራዊ እንቅስቃሴ መትጋት ያስፈልጋል። ፈጣሪ ሀገራችን ነጻ ፍቃድን የኹሉ ነገር ማዕከል ወደ ሚያደርግ የዕሳቤ ሂደት ትገባ ዘንድ ይርዳን!

ቸር እንሰንብት!